

Landsrettens begrundelse og resultat

Sagens baggrund og problemstilling

Den 18. november 2016 blev Hesalight taget under konkursbehandling. Konkursbehandlingen er endnu ikke afsluttet, men det står klart, at der vil være en meget beskedent dividende til Hesalights kreditorer.

Hovedspørgsmålet i sagen er som for byretten, i hvilket omfang medlemmerne af Hesalights tidligere bestyrelse og direktion er erstatningsansvarlige over for konkursboet som følge af ansvarspådragende handlinger og undladelser i forbindelse med ledelsen og driften af Hesalight, og om selskabets revisor har et medansvar herfor.

Der er for landsretten principalt nedlagt påstand om ophævelse og hjemvisning under henvisning til formelle mangler ved byrettens behandling.

Spørgsmålet om ophævelse og hjemvisning

C, B og A har nedlagt påstand om, at dommen ophæves, og sagen hjemvises til fornyet behandling ved byretten under henvisning til, at byrettens afgørelse er i strid med forhandlings- og bevisumiddelbarhedsprincippet, jf. retsplejelovens § 338. Disse parter har blandt andet gjort gældende, at byretten har lagt vægt på forhold, der ikke var procederet på i byretten, men som alene indgik i den fremlagte straffedom mod A. Det angår blandt andet indholdet af de falske kontrakter med Starbucks og CPL.

Det fremgår af retsplejelovens § 338, 2. led, at retten kun kan tage hensyn til anbringender, som en part har gjort gældende (eller som ikke kan frafalde). Byretten har i sine præmisser i en vis udstrækning henvist til forhold, som ikke fremgår af parternes processkrifter, og som der efter det oplyste heller ikke er særskilt procederet på over for byretten, og til vidneforklaringer, som ikke er afgivet i forbindelse med den civile sag, men til brug for straffesagen mod A. Da de faktiske omstændigheder og vidneforklaringer, som byretten har henvist til, imidlertid fremgår af en retskraftig straffedom, der er fremlagt i sagen, finder landsretten ikke grundlag for ophævelse og hjemvisning.

R har tillige nedlagt påstand om ophævelse og hjemvisning og har til støtte herfor anført blandt andet, at konkursboet over for byretten alene gjorde gældende, at R havde et medansvar for, at driften ikke blev stoppet i tide, men at byretten begrundede sin afgørelse med, at en korrekt revision og revisionspåtegning kunne have *"advaret obligationsejerne, inden de [...] i 2015 udbetalte 43,5 mio. euro, hvorved de blev påført et tab på ca. 325 mio. kr."* Landsretten finder, at byretten ikke herved har foretaget en sådan tilsidesættelse af forhandlingsprincippet, at det kan føre til ophævelse og hjemvisning.

På denne baggrund tages påstandene om ophævelse og hjemvisning ikke til følge.

Konkursboets og kreditorernes tab i engagementet med Hesalight

Spørgsmålet om, hvorvidt selskabets ledelse, dvs. bestyrelse og direktion, eller enkelte medlemmer heraf har pådraget sig ansvar ved uforsvarlig forretningsførelse, angår et erstatningsansvar over for både selskabet og dets kreditorer. Selskabets konkursbo er derfor i henhold til fast retspraksis søgsmålsberettiget, jf. herved f.eks. U.1998.1137H. Dette gælder også, selvom erstatningskravets opgørelse i denne sag bygger på de anmeldte kreditorkrav.

Konkursboet har i sin redegørelse i medfør af konkurslovens § 125, stk. 4, af 16. september 2022 opgjort boets underbalance, hvilket vil sige passiver fratrukket aktiver, til 853.530.370 kr. Dette beløb kan ses i forhold til, at selskabets balance pr. 31. december 2014 blev vurderet til en underbalance på 72.110.550 kr. Landsretten finder på den baggrund og efter oplysningerne i sagen i øvrigt, at Hesalight frem til konkursen i 2016 utvivlsomt har lidt et tab, der klart overstiger påstandsbeløbet på 200 mio. kr.

Hesalights forretningsmodel og det deraf forårsagede tab

Spørgsmålet er herefter, om tabet skyldes en erstatningspådragende drift af Hesalight.

Efter sagens oplysninger lægger landsretten til grund, at Hesalight i hvert fald i perioden fra 2013 til 2016 indgik en række kontrakter, der indebar levering af varer og ydelser på kredit for meget høje beløb, og i nogle tilfælde udlånte penge til kunder som led i at facilitere salg med kredit. Det fremgår af pengestrømsanalysen af 5. oktober 2017 fra EY, som må anses for ubestridt, og som er udarbejdet på baggrund af oplysninger i det væsentligste fremlagt i sagen, at Hesalight i perioden fra 2014 og indtil konkursen den 18. november 2016 udbetalte ca. 90 mio. kr. i form af udlån og betaling af sikkerhedsstillelse til kunder og alene modtog kundeindbetalinger for ca. 63 mio. kr. Hertil kommer, at Hesalight i samme periode havde nettoudbetalinger på ca. 300 mio. kr. til leverandører, men ifølge tillidsmandens balance udarbejdet den 30. september 2016 til brug for en eventuel rekonstruktion alene havde et varelager, herunder værdien af forudbetalte varer, med en værdi af ca. 35 mio. kr.

Det må endvidere antages, at flere af kontrakterne, der blev indgået og i visse tilfælde betalt store garantibeløb til sikkerhed for gennemførelsen af, reelt set ikke ville kunne realiseres, og at omkostningerne ved indgåelsen og garantibeløbene derfor var tabt. Hertil kommer, at Hesalight ifølge vidnet V1's forklaring for landsretten ikke havde skriftlige retningslinjer for sikkerhedsstillelse eller risikovurdering og i øvrigt ignorerede negative

kreditvurderinger, når de forelå, og at selskabets sælgere manglede tilstrækkeligt kendskab til finansiering eller indsigt i valutarisici mv.

Det kan endvidere på baggrund af det betydelige likviditetstab, som Hesalight led i perioden fra udbetalingen af den første tranche af obligationslånet i december 2014 til konkursens indtræden den 18. november 2016 og vidneforklaringerne i sagen, herunder bl.a. V1's forklaring for byretten, lægges til grund, at en stor del af kontrakterne blev indgået uden sikkerhed og uden en reel kreditvurdering. Ud over dette kan det på baggrund af vidnet V2's forklaring for landsretten lægges til grund, at Hesalight til visse kunder foretog udlån til en lavere rente end den, som Hesalight betalte til obligationsejerne, hvilket i sagens natur var en underskudsforretning.

Hertil kommer, at der ifølge den ovennævnte pengestrømsanalyse er sket en række overførsler fra Hesalight til A og hans hustru samt til selskaber, der er ejet af eller relateret til disse, for ca. 75 mio. kr., uden at der ses at have været et for Hesalight vedkommende formål hermed, og uden at der blev stillet nogen form for sikkerhed.

En sådan forretningsførelse for lånte penge må anses for at være særdeles risikabel. Hertil kommer, at selskabets regnskabsførelse var meget mangelfuld, idet der var udeladt en række væsentlige poster, og idet den byggede på det fejlagtige regnskabsprincip gående på at indtægtsføre igangværende arbejder på tidspunktet for aftaleindgåelsen (produktionsmetoden) uden hensyntagen til risikoen, som skyldtes den manglende sikkerhed for indtægterne. Af denne grund gav de offentliggjorte regnskaber et urigtigt eller i hvert fald meget sløret billede af selskabets økonomiske situation, hvilket i sig selv vanskeliggjorde muligheden for at få et overblik over selskabets økonomi.

Som sagen er oplyst, kan det desuden lægges til grund, at Hesalight blev ledet uformelt, hvor bestyrelses- og ledergruppemøder og generalforsamlinger kun i begrænset omfang blev behørigt refereret, og hvor de øvrige bestyrelsesmedlemmer i meget høj grad overlod til A at gennemføre store initiativer, ligesom de i almindelighed ikke rejste spørgsmål ved forretningsmodellen eller de store økonomiske beslutninger.

På denne baggrund finder landsretten, at Hesalights drift var tilrettelagt og foregik på en måde, der indebar fundamentale svigt i ledelses-, økonomi- og kreditvurderingsfunktionen. Som følge af selskabets goodwill fra långivere og måske en lovende mulighed for markedsudvikling havde Hesalight et potentiale for med tiden at opnå et positivt resultat, men dette måtte forudsætte, at selskabet var bragt til professionel drift med en hensigtsmæssig forretningsstrategi, herunder ikke mindst med en professionel ledelse, omkostningsstyring og kreditvurdering samt en relevant, professionel intern kontrol af, at selskabets

midler blev forvaltet efter selskabets formål. Da dette ikke skete, inden det var for sent, idet provenuet fra de meget store lån, som Heselight havde opnået, var brugt, var selskabets tab en kausal og adækvat følge af dette forretnings- og ledelsesmæssige svigt.

Direktionens og bestyrelsesmedlemmernes erstatningsansvar

Den retlige ramme for direktionens ansvar fremgår af selskabslovens §§ 117 og 118. Direktionen skal herunder sikre blandt andet, at selskabets bogføring overholder lovgivningen, og at formueforvaltningen foregår på betryggende måde. Direktionen skal herudover sikre, at selskabets kapitalberedskab til enhver tid er forsvarligt, herunder at der er tilstrækkelig likviditet til at opfylde selskabets nuværende og fremtidige forpligtelser, efterhånden som de forfalder. Direktionen er således til enhver tid forpligtet til at vurdere den økonomiske situation og sikre, at det tilstedeværende kapitalberedskab er forsvarligt.

Direktionen skal følge de retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Den daglige ledelse omfatter ikke dispositioner, der efter selskabets forhold er af usædvanlig art eller stor betydning. Sådanne dispositioner kan direktionen kun foretage efter særlig bemyndigelse fra bestyrelsen, medmindre bestyrelsens beslutning ikke kan afventes uden væsentlig ulempe for selskabets virksomhed. Bestyrelsen skal i så fald snarest muligt underrettes om den trufne disposition.

For så vidt angår bestyrelsesmedlemmers ansvar fremgår det af selskabslovens § 361, stk. 1, at stiftere og medlemmer af et selskabs ledelse, som under udførelsen af deres hverv forsætligt eller uagtsomt har tilføjet selskabet, dets ejere eller tredjemand skade, er erstatningspligtige over for skadelidte. Medlemmer af et selskabs ledelse er således underlagt den sædvanlige culpabedømmelse ved udøvelsen af deres hverv og vil være erstatningsansvarlig for forsætlige eller uagtsomme tabsvoldende handlinger eller undladelser, hvis de øvrige ansvarsbetingelser i øvrigt er opfyldt, herunder årsagssammenhæng og adækvans.

Den nærmere præcisering af bestyrelsens ansvarsopgaver fremgår af selskabslovens § 115, som fastslår blandt andet, at bestyrelsen skal varetage den overordnede og strategiske ledelse og sikre en forsvarlig organisation af kapital-selskabets virksomhed ved at påse en række nærmere angivne forhold. Ansvar for det enkelte bestyrelsesmedlem er individuelt.

For så vidt angår revisorer finder den ovennævnte bestemmelse i selskabslovens § 361, stk. 1, tilsvarende anvendelse, jf. bestemmelsens stk. 2.

Det er den, der påberåber sig, at en anden er erstatningsansvarlig, der har bevisbyrden for, at samtlige erstatningsbetingelser er opfyldt. Det er således

konkursboet, der skal bevise, at ovenstående forpligtelser ikke er overholdt, og at dette har medført et kausalt og adækvat tab.

A

A havde som stifter og administrerende direktør for Hesalight den daglige ledelse og var generelt den drivende kraft i selskabet. Han var underskriver på en række af de usikrede og tabsgivende aftaler. Han var dermed afgørende for det forretnings- og ledelsesmæssige svigt, der førte til det store tab for selskabet.

Uanset om A var bekendt med, at produktionsmetoden ikke var i overensstemmelse med god regnskabspraksis eller ej, må han endvidere have indset, at metoden var egnet til at give et misvisende eller ufuldstændigt billede af Hesalights økonomiske situation. Han har dermed også vidst, at regnskaberne kunne være med til at bibringe potentielle investorer et billede af, at Hesalight var økonomisk væsentligt mere velfunderet, end tilfældet var.

Hertil kommer, at A i sagens natur må have været den, der tog initiativ til de store overførsler til sin og hustruens privatsfære, som ligeledes medførte tab for Hesalight.

Landsretten finder herefter, at A har haft kendskab til og medansvar for de forretnings- og ledelsesmæssige forhold, der førte til de store tab for selskabet, samt de nævnte regnskabsmæssige og økonomiske forhold, ligesom han ikke rettidigt har foretaget relevante skridt til at afhjælpe disse forhold eller i øvrigt reageret relevant herpå. Han har herved tilsidesat sin forpligtelse til at sikre en tilfredsstillende bogføring og regnskabsaflæggelse, at etablere de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller og at sikre et tilstrækkeligt kapitalberedskab, herunder tilstrækkelig likviditet. A er derfor ansvarlig for selskabets tab, som var en kausal og adækvat følge af de nævnte forhold.

B

B var formand for bestyrelsen i Hesalight fra den 20. september 2012 til sin udtræden af bestyrelsen den 12. september 2016. Han var advokat og havde en MBA-uddannelse samt omfattende bestyrelseserfaring. Han var til stede i virksomheden 3 arbejdsdage om ugen og havde et tæt samarbejde med A. Det må efter bevisførelsen lægges til grund, at han var involveret i alle væsentlige spørgsmål vedrørende virksomhedens drift og ledelse. Han modtog i perioden en samlet betaling fra Hesalight på 11,6 mio. kr. inkl. moms, svarende til 2,3 mio. kr. årligt, i form af konsulentonorar og bonus for kapitalfremskaffelse. B må herefter anses for at have udgjort en del af virksomhedens reelle, daglige ledelse.

Det findes herefter ubetænkeligt at lægge til grund, at B har haft en omfattende indsigt i Hesalights forhold og herunder været bekendt med de kontrakter, som

viste sig tabsgivende, og selskabets økonomiske situation, herunder med hensyn til blandt andet aktuel og fremtidig likviditet.

B havde i kraft af sin rolle i virksomheden endvidere kendskab til og var medansvarlig for de manglende skriftlige retningslinjer for blandt andet sikkerhedsstillelse og risikovurdering i forbindelse med kontraktsindgåelse. Efter bevisførelsen tog B først i marts 2016 skridt til vedtagelse af en politik for håndtering af modpartsrisiko, selv om retningslinjer herfor og for kontraktsindgåelse i øvrigt var særdeles relevante i en forretningsmodel, der som Hesalights indebar omfattende kreditgivning. Det lægges herefter til grund, at B har været bekendt med, at kontrakterne i vidt omfang var indgået uden sikkerhedsstillelse og uden nogen reel kreditvurdering. Det lægges i den forbindelse efter bevisførelsen, herunder blandt andet B's egen forklaring, endvidere til grund, at han var bekendt med, at virksomheden omkring årsskiftet 2014/2015 ophørte med at indgå garantiaftaler med EKF. B har herom forklaret, at de fortsat ville anvende EKF til at foretage kreditvurderinger, og at han således gik ud fra, at EKF havde forhåndsgodkendt alle kontrakter. Der foreligger imidlertid ingen dokumentation herfor eller oplysninger om, under hvilke forudsætninger mv. en sådan godkendelse skulle ske, og der er således ingen holdepunkter for, at B har kunnet forlade sig på dette.

For så vidt angår private overførsler til A og nærtstående til ham må det lægges til grund, at B burde have indset, at sådanne overførsler fandt sted, selv om han muligvis ikke kendte det nærmere omfang heraf. B's kendskab til A's private køb af fast ejendom på Mallorca kort tid efter indgåelsen af en akkordordning med Danske Bank, bevillingen af et lån på 25 mio. kr. til [N ApS], angiveligt til køb af driftsejendommene, men uden nærmere dokumentation for eller opfølgning på dette, og oplysningerne om A's kreditkorttransaktioner er alle forhold af en sådan karakter, at B burde have foranlediget en nærmere kontrol af A's dispositioner.

Landsretten finder endvidere, at B, uanset om han var bekendt med, at produktionsmetoden ikke var i overensstemmelse med god regnskabspraksis, ligesom A må han have indset, at metoden var egnet til at give et misvisende eller ufuldstændigt billede af Hesalights økonomiske situation. Han har dermed også vidst, at regnskaberne kunne være med til at bibringe potentielle investorer et billede af, at Hesalight var økonomisk væsentligt mere velfunderet, end tilfældet var.

Hertil kommer, at det må lægges til grund, at B undlod på tilstrækkelig vis at adressere de kritisable regnskabsmæssige forhold mv., som K havde gjort opmærksom på omkring januar 2014, og de forhold, der var omtalt i PwC's mails fra maj og juni 2015, som blandt andet gav anledning til spørgsmål om overholdelse af bogføringsloven, herunder mange tilfælde af manglende

fakturaer og dermed dokumentation for bogføringstransaktioner samt kreditkorttransaktioner foretaget af A uden underliggende bilag og af tilsyneladende privat karakter.

Landsretten finder herefter, at B har haft kendskab til og medansvar for de forretnings- og ledelsesmæssige forhold, der førte til de store tab for selskabet, samt de nævnte regnskabsmæssige og økonomiske forhold, ligesom han ikke rettidigt har foretaget relevante skridt til at afhjælpe disse forhold eller i øvrigt reageret relevant herpå. Han har herved tilsidesat sin forpligtelse til at sikre en tilfredsstillende bogføring og regnskabsaflæggelse, at etablere de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller, at sikre at direktionen udøvede sit hverv på en behørig måde og at sikre et tilstrækkeligt kapitalberedskab, herunder tilstrækkelig likviditet. B er derfor ansvarlig for selskabets tab, som var en kausal og adækvat følge af de nævnte forhold.

C

C var både medejer og bestyrelsesmedlem for Hesalight og var desuden ansat som en af selskabets direktører. Ifølge sin direktørkontrakt af 5. marts 2014 var det C's opgave at lede selskabets aktiviteter under iagttagelse af selskabslovens regler, selskabets vedtægter og i øvrigt efter de almindelige og specielle retningslinjer, der måtte blive anvist af kapitalejerne og bestyrelsen. Formelt var han således sammen med A en af de to mest centrale personer i ledelsen af Hesalight. Det kan endvidere lægges til grund, at C tog del i ledelsen af selskabet, idet landsretten dog også lægger til grund, at han ikke i helt samme omfang som A og B deltog i den daglige ledelse. Således deltog han i en række af bestyrelsesmøderne og ledelsesgruppemøderne i 2014 og 2015, og i perioden fra efteråret 2013 til januar 2016, hvor han ikke var bosat i Singapore, arbejdede han på fuld tid i Hesalight med arbejdsadresse i Hesalights lokaler i Roskilde.

Landsretten lægger til grund, at C var velvidende om, at Hesalight ikke havde tilstrækkelige interne kontroller i forbindelse med økonomistyringen, og at der ikke var overordnede retningslinjer for A's virke som direktør, herunder hvilke dispositioner denne kunne træffe alene, og hvilke der skulle godkendes af bestyrelsen. Han var desuden bekendt med Hesalights langsigtede og risikable lån, og han deltog i bestyrelsesmødet den 7. december 2015, hvor bestyrelsen imødekom en anmodning om en låneramme på op til 25 mio. kr. til selskabet [N ApS] mhp. erhvervelse af ejendommene på Lykkegaardsvej 9-13 i Roskilde. Endvidere finder landsretten, at C med sin rolle og deltagelse i ledelsen, uanset om han var bekendt med detaljerne eller ej, måtte vide eller i hvert fald burde indse, at de meget store kontrakter, som Hesalight indgik med de udenlandske selskaber, var usikrede, og at værdiansættelsen af Hesalight i årsregnskaberne derfor byggede på et alt for løst grundlag, og at låntagning på baggrund af årsregnskaberne mv. derfor var uforsvarlig, og at dette kunne føre til et meget stort tab for selskabet.

Herefter finder landsretten, at C, som ikke fulgte op på sin manglende indsigt i Hesalights økonomi mv., accepterede den tabsgivende drift. Han har derved som medlem af bestyrelsen og direktionen tilsidesat sin forpligtelse til at sikre en tilfredsstillende bogføring og regnskabsaflæggelse, at etablere de fornødne procedurer for risikostyring og interne kontroller, at sikre at direktionen udøvede sit hverv på en behørig måde og at sikre et tilstrækkeligt kapitalberedskab, herunder tilstrækkelig likviditet. C er derfor ansvarlig for selskabets tab, som var en kausal og adækvat følge af de nævnte forhold.

D

Landsretten tiltræder, at der ikke er sikre holdepunkter for at fastslå, at D blev medlem af Hesalights bestyrelse tidligere end den 16. november 2015, som det fremgår af registreringen hos Erhvervsstyrelsen. Det forhold, at D's mails af 26. januar og 19. februar 2016 til A og hans fakturering af 4. april 2016 peger i retning af, at han startede omkring 1. oktober 2015, er efter landsrettens opfattelse ikke tilstrækkeligt til at fastslå, at han i modsætning til, hvad han har forklaret for by- og landsret, reelt er startet på dette tidspunkt. D's eventuelle erstatningsansvar må derfor vurderes med udgangspunkt i perioden fra den 16. november 2015 og til hans udtræden den 28. juni 2016.

Konkursboet har ikke påberåbt sig ansvarspådragende handlinger, som D skulle have foretaget, mens han var bestyrelsesmedlem. Et erstatningsansvar afhænger derfor af, om D gennem sin passivitet har gjort sig skyldig i en sådan forsømmelse, at han kan drages til ansvar herfor.

Det burde forholdsvis tidligt have stået D klart, at styringen af Hesalight var meget mangelfuld, og at ledelsen ikke havde overblikket over selskabets aktiviteter og økonomiske situation, samt at selskabet ikke havde tilstrækkelige og hensigtsmæssige instrukser og retningslinjer, som kunne kræves af en professionelt ledet virksomhed. Når D således allerede den 1. juni 2015 fra A efterspurgte prospekt og nøgletal mv., uden at han ifølge sine forklaringer for by- og landsret nogensinde modtog det, var det naturligt inden tiltrædelsen som bestyrelsesmedlem enten at rykke for det eller i det mindste at foretage sig overvejelse over, hvorfor materialet ikke blev fremsendt. Og når han op til bestyrelsesmødet den 7. december 2015, som var det første, han deltog i, kunne konstatere, at det talmateriale, som han modtog, ikke var på niveau med, hvad han var vant til fra sine tidligere stillinger i børsnoterede virksomheder, burde dette ligeledes have fået ham til at overveje, om Hesalight blev drevet på en hensigtsmæssig måde. Endelig burde det grundlag, hvorpå bestyrelsen på bestyrelsesmødet den 7. december 2015 accepterede en låneramme på op til 25 mio. kr. til [N ApS] til erhvervelse af ejendommene beliggende Lykkegaardsvej 9-13 i Roskilde, have gjort det klart, at forretningsgangen og økonomistyringen i Hesalight ikke levede op til sædvanlig standard.

Det må desuden lægges til grund, at D i perioden fra sin tiltræden og i hvert fald indtil begyndelsen af marts 2016 reelt ikke foretog sig noget for at sætte sig mere ind i driften af Hesalight, bortset fra at han ifølge sin forklaring for byretten i januar 2016 deltog som observatør ved tre af Hesalights møder med større kapitalfonde. Landsretten lægger til grund, at D herefter mere konsekvent og kritisk begyndte at sætte sig ind i Hesalights udfordringer, hvilket til sidst resulterede i, at han trak sig fra bestyrelsen den 28. juni 2016.

Da D tiltrådte Hesalights bestyrelse, var sidste tranche af det store obligationslån udbetalt, og et ansvar for D vil derfor bl.a. afhænge af, at hans undladelser på den ene eller anden måde har været bestemmende for, at obligationsejerne ikke trak lånet tilbage, eller at Hesalight selv ikke kom ud af sine forpligtelser, så tabet blev undgået eller i hvert fald begrænset.

For så vidt angår muligheden for, at obligationsejerne ville opsige lånet og dermed undgå videre tab, kan det lægges til grund, at obligationsejerne først den 9. september 2016 opsagde "bond agreement", og at det ikke er godtgjort, at D's passivitet i perioden fra sin tiltræden til marts 2016 var årsagen til, at aftalen ikke blev opsagt tidligere. Det kan således ikke lægges til grund, at de undersøgelser, som D burde have foretaget, ville have ført til, at obligationsejerne havde handlet anderledes, end de rent faktisk gjorde. Således blev offentligheden og dermed obligationsejerne allerede fra februar 2016 gennem Børsens stærkt kritiske artikler advaret om uregelmæssigheder i Hesalights drift, uden at det gav anledning til, at obligationsejerne foretog handlinger, der kunne begrænse deres tab. Ved brev af 13. maj 2016 til Hesalight påpegede PenSam og Danske Capital desuden en række kritiske forhold og anførte i den forbindelse at se "*med stor alvor på situationen*". Ikke desto mindre var det reelt først i september 2016, at obligationsejerne tog effektive skridt til at begrænse deres tab. På denne baggrund finder landsretten, at der ikke er sikre holdepunkter for at antage, at det ville have begrænset obligationsejernes tab, hvis D på et tidligere tidspunkt havde forholdt sig relevant og kritisk til Hesalights drift og økonomiske forhold.

Det er heller ikke godtgjort, at D var bekendt med forhold, eller inden for en overskuelig periode efter sin tiltræden kunne have gjort sig bekendt med forhold, som kunne have ført til, at han kunne have forhindret tabet. Uanset at D således kunne have været mere opsøgende i sin vurdering af selskabet, er der ikke sikre holdepunkter for at antage, at han havde en sådan indsigt i sagens rette sammenhæng, at han, inden låntagerne selv blev opmærksom på Hesalights mangelfulde ledelse og drift, skulle have grebet ind.

Det er derfor ikke godtgjort, at der er årsagssammenhæng mellem D's passivitet og konkursboets tab.

Det er konkursboet, der har bevisbyrden for, at erstatningsbetingelserne er opfyldt, herunder årsagssammenhængen mellem D's passivitet og konkursboets tab, og da denne bevisbyrde ikke er løftet, frifindes D.

R

Landsretten finder efter bevisførelsen med sikkerhed at kunne lægge til grund, at R ved sin revision af Hesalights regnskaber handlede ansvarspådragende ved at påtegne Hesalights årsregnskaber for andet halvår 2014 uden forbehold og anmærkninger, at påtegne Hesalights årsregnskab for 2015 uden forbehold og anmærkninger, ikke at opdage og påpege ved revision af årsregnskabet for andet halvår 2014 og årsregnskabet for 2015, at A overførte betydelige beløb til sig selv og nærtstående, og ikke at identificere bonusaftalerne med henholdsvis B og C. Årsregnskaberne var således i væsentlig grad misvisende.

Som anført af Højesteret i U.2015.2075H kan et selskab rejse erstatningskrav mod en revisor, f.eks. i tilfælde hvor urigtige eller misvisende regnskaber er muliggjort af ansvarspådragende fejl ved revisionen og har forårsaget, at virksomheden ikke blev indstillet eller tilpasset i tide. Dette må tilsvarende gælde selskabets konkursbo.

Spørgsmålet er herefter, hvorvidt der er årsagssammenhæng mellem R's mangelfulde revision og selskabets og kreditorernes tab. Det bemærkes i den forbindelse, at det er konkursboet, der har bevisbyrden for, at fejlene ved revisionen har forårsaget tabet.

Henset til det, der er anført ovenfor om bestyrelsesmedlemmernes erstatningsansvar, finder landsretten det utvivlsomt, at en korrekt revision ikke ville have ført til, at bestyrelsen på eget initiativ indstillede eller tilpassede virksomheden. Spørgsmålet er herefter ikke, om selskabet ville have ændret driften ved en korrekt revision, men om investorerne i så fald havde afstået fra at investere i Hesalight.

Det er ubestridt fra konkursboet side, at R i hvert fald over for PenSam oplyste, at selskabet anvendte et princip, hvor man indregnede indtjening og omsætning i regnskabet på det tidspunkt, hvor selskabet havde en underskrevet kontrakt. Dette fremgik også mere eller mindre eksplicit af årsregnskabet. Det kan derfor lægges til grund, at investorerne var indstillet på at løbe en betydelig risiko ved uden gennemførelse af en egentlig due diligence at yde endog meget store lån til selskabet, der var forholdsvis nystartet, og hvis regnskabsudvisende beroede på en bedømmelse af igangværende arbejder. Investeringerne blev dertil foretaget uden, at obligationsejerne opstillede specifikke krav til f.eks. fortsat forsikring via EKF, kvalificeret revision eller andre sikkerhedsforanstaltninger.

På denne baggrund finder landsretten det ikke godtgjort, at Hesalight ikke ville kunne opnå og fastholde de store lån, hvis årsregnskaberne havde været retvisende. Det samme gælder i forhold til de andre revisionsmæssige fejl, som R har begået. Da det dermed er usikkert, i hvor stort et omfang R's fejl medvirkede til, at Hesalight kunne opnå og fastholde de meget store investeringer, som Hesalight gennem den ansvarspådragende forretningsførelse mistede, finder landsretten ikke grundlag for at fastslå, at de mangelfulde årsregnskaber og øvrige revisionsmæssige fejl var afgørende for beslutningen om investeringerne.

Det er herefter ikke godtgjort, at der er årsagssammenhæng mellem de ansvarspådragende fejl i revisors arbejde og konkursboets tab. Landsretten tager herefter R's frifindelsespåstand til følge.

Egen skyld eller accept af risiko

Som anført ovenfor må det antages, at årsagen til Hesalights store tab, der førte til konkursen, var fundamentale svigt i ledelses-, økonomi- og kreditvurderingsfunktionen. Uanset at noget kunne tale for, at obligationsejerne gennem en grundig due diligence eller på anden vis i forbindelse med bevillingen af det meget store lån, kunne have indset, at lånet var meget risikabelt, finder landsretten, at der ikke er grundlag for på den baggrund at fritage A, B og C, hvis handlinger og undladelser var den direkte og påregnelige årsag til det lidte tab, for ansvar.

Tilsvarende finder landsretten, at erstatningsfortabelse som følge af accept af risiko falder uden for dette tilfælde, hvor hovedårsagen til tabet skyldtes ledessvigt og ikke, at investeringen i sig selv indebar en risiko for tab. Obligationsejerne har således ganske givet accepteret en risiko ved investeringen, men ikke accepteret eller indset den ansvarspådragende måde, Hesalight blev drevet på.

Det der i øvrigt er fremført for landsretten, herunder konkursboet forpligtelse til at forfølge muligheden for at opnå dækning fra Hesalights ledelsesansvarsforsikring, kan ikke føre til et andet resultat.

Den indbyrdes hæftelse og lempelse af erstatningsansvaret

A, B og C er hver for sig fundet erstatningsansvarlige som følge af deres egne, individuelle ansvarspådragende handlinger og undladelser ved driften af Hesalight, og er som udgangspunkt solidarisk hæftende for det lidte tab, jf. selskabslovens § 363, stk. 2.

A, B og C's ansvarspådragende handlinger og undladelser er foretaget som led i udførelsen af deres hverv i Hesalight. Henset hertil og til graden af den udviste uforsvarlighed finder landsretten ikke grundlag for i henhold til

erstatningsansvarslovens § 24, stk. 1, eller selskabslovens § 363, stk. 1, at lempe erstatningsansvaret for nogen af dem.

Tilsvarende finder landsretten ikke grundlag for at fravige udgangspunktet for fordelingen af erstatningsbyrden efter erstatningsansvarslovens § 25, stk. 1, eller selskabslovens § 363, stk. 2, til fordel for nogen af dem. Det forhold, at C's erstatningsansvar til dels skyldes hans ansvarspådragende passivitet over for A og B's handlinger, kan ikke føre til et andet resultat. I det indbyrdes forhold skal A, B og C herefter hver endeligt betale en tredjedel af beløbet til konkursboet.

Sagsomkostninger

Sagsomkostningerne til dækning af udgifter til advokatbistand i sager om store økonomiske værdier må efter praksis fastsættes skønsmæssigt efter en vurdering af, hvad der kan anses for rimeligt blandt andet under hensyn til sagens karakter og omfang. Der skal endvidere tages hensyn til arbejdets omfang og det ansvar, der er forbundet med at føre sagen.

Hovedforhandlingen i landsretten er blevet afviklet over i alt 18 retsdage, heraf 3 halve retsdage, i perioden fra 7. november 2022 til 13. januar 2023, og ekstrakten udgør mere end 8.000 sider. Parterne har for landsretten været repræsenteret af de samme advokater som for byretten, bortset fra R, som har været repræsenteret af en ny advokat, men fra samme advokatfirma, og bevisførelsen for landsretten har i meget vid udstrækning været en gentagelse af bevisførelsen for byretten.

I byretten blev A, B, R og C dømt til solidarisk at betale 9.352.237,38 kr. i sagsomkostninger til konkursboet, hvoraf 9 mio. kr. var til dækning af advokatomkostninger ekskl. moms. R er blevet frifundet i landsretten. Henset til ovenstående kriterier for fastsættelsen af sagsomkostninger og det forhold, at konkursboet ikke skal have tildelt sagsomkostninger i forhold til R for by- eller landsret, skal A, B og C for begge retter solidarisk betale 12.352.237,38 kr., hvoraf det samlede beløb til dækning af advokatomkostninger udgør 12 mio. kr. ekskl. moms, og den resterende del udgør udlæg til retsafgift og andre udgifter afholdt for byretten.

A, B (og R) blev af byretten pålagt at friholde C for dennes del af sagsomkostningerne til konkursboet. Henset til det ovenfor anførte om den indbyrdes hæftelse for hovedkravet, hvorefter C er erstatningsansvarlig over for konkursboet på lige fod med A og B, frifindes A og B for at friholde C for dennes del af sagsomkostningerne for såvel byretten som landsretten. I det indbyrdes forhold skal A, B og C derfor hver endeligt betale en tredjedel af sagsomkostningerne til konkursboet.

D er ligesom i byretten frifundet i landsretten. Landsretten fastsætter på baggrund af ovenstående kriterier sagsomkostningerne for landsretten til

1.750.000 kr. Beløbet, som er til dækning af advokatomkostninger inkl. moms, skal betales af konkursboet. Der er ved omkostningsfastsættelsen taget hensyn til, at sagsførelsen og hovedforhandlingen ikke i fuldt omfang har vedrørt D, idet konkursboets påstand i forhold til ham har været støttet på hans handlinger og undladelser i en kortere periode i 2015 til 2016.

Med landsrettens dom har konkursboet tabt sagen mod R og skal derfor betale sagsomkostninger til denne for både by- og landsret. Landsretten fastsætter på baggrund af ovenstående kriterier sagsomkostningerne til dækning af advokatomkostninger til R for by- og landsret til 3.500.000 kr. ekskl. moms. Herudover skal konkursboet betale 150.000 kr. til R til dækning af betalte retsafgifter for landsretten. Der er ved omkostningsfastsættelsen taget hensyn til, at sagsførelsen og hovedforhandlingen ikke i fuldt omfang har vedrørt R, idet konkursboets påstand i forhold til ham har været støttet på et andet grundlag end påstanden i forhold til bestyrelsesmedlemmerne.

Efter sagens udfald og forløb finder landsretten ikke anledning til at tilkende C, A, B, R eller D sagsomkostninger i deres indbyrdes forhold.

THI KENDES FOR RET:

A, B og C skal solidarisk til Hesalight A/S under konkurs v/kurator, advokat Henrik Selchau Poulsen, betale 200.000.000 kr. med tillæg af procesrente fra den 17. februar 2017.

Byrettens dom stadfæstes for så vidt angår D.

R frifindes.

A, B og C skal solidarisk til Hesalight A/S under konkurs v/kurator, advokat Henrik Selchau Poulsen, betale sagsomkostninger for begge retter med 12.352.237,38 kr.

I det indbyrdes forhold skal A, B og C hver endeligt betale en tredjedel af de idømte beløb.

Hesalight A/S under konkurs v/kurator, advokat Henrik Selchau Poulsen, skal til D betale sagsomkostninger for landsretten med 1.750.000 kr.

Hesalight A/S under konkurs v/kurator, advokat Henrik Selchau Poulsen, skal til R betale sagsomkostninger for begge retter med 3.650.000 kr.

I øvrigt skal ingen af parterne betale sagsomkostninger til nogen anden part.

Beløbene skal betales inden 14 dage.

Sagsomkostningerne forrentes efter rentelovens § 8 a.